

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою університету

протокол № 16 від 09 липня 2024 р.,

уведено в дію наказом в.о. ректора

№ 216-р від 09. 07. 2024 р.,

В. о. ректора

Надія ДРОБИК

**ПОРЯДОК
ВИЯВЛЕННЯ І ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТІВ ПОРУШЕННЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Тернопіль – 2024

1. Загальні положення

1.1. Порядок виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (далі – Порядок) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затвердженого Постановою КМУ від 26.08.2021 № 897, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44, Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою КМУ від 17 листопада 2021 р. № 1197, Статуту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (далі – ТНПУ), Кодексу академічної доброчесності ТНПУ, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ТНПУ, Положення про Комісії з академічної доброчесності і університетську Комісію з етики та управління конфліктами ТНПУ, Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти ТНПУ.

1.2. Під час розробки Порядку враховано як національний (Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджені Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.10.2019 р., протокол № 11; Аналітична записка «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності», лист МОН від 20.05.2020 р. № 1/9-263), так і міжнародний досвід у питаннях встановлення фактів порушення академічної доброчесності (Рекомендації з академічної доброчесності для закладів вищої освіти, розроблені у рамках Проєкту сприяння академічної доброчесності в Україні SAIUP за підтримки Посольства США, лист МОН України від 15.08.2018 р. № 1/11-8681).

1.3. Цей Порядок врегульовує процедуру виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності в навчальній і науковій діяльності здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр» і «магістр», наукових ступенів доктора філософії та доктора наук, а також настання академічної відповідальності за такі порушення.

2. Підстави для проведення перевірки з метою виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності

2.1. Підставою для проведення перевірки з метою виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти та особами, яким присуджено ступінь вищої освіти/науковий ступінь, є повідомлення про порушення академічної доброчесності.

2.2. Повідомлення про порушення академічної доброчесності (далі – повідомлення) подається на офіційну адресу ТНПУ заявником у довільній письмовій формі або в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису та/або кваліфікованої електронної печатки. Співробітники та здобувачі вищої освіти можуть подавати повідомлення у довільній письмовій формі ректору, декану факультету або завідувачу відповідної кафедри з реєстрацією у журналі вхідної кореспонденції.

2.2.1. Повідомлення повинно бути оформлено відповідно до Закону України «Про звернення громадян», зокрема містити таку інформацію:

- прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи, стосовно якої ініційовано питання про порушення нею академічної доброчесності;
- зміст порушення академічної доброчесності;
- докази, що підтверджують факт порушення академічної доброчесності, включаючи прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) автора/авторів та посилання на джерело оприлюднення розробок, наукових (науково-технічних) результатів, що належать іншим особам та були використані особою, стосовно якої ініційовано питання про порушення нею академічної доброчесності;
- прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи або найменування заявника, його поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер телефону;
- рік присудження ступеня вищої освіти та інші додаткові відомості надаються за наявності інформації.

2.2.2. Персональні дані заявника зберігаються та використовуються відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

2.2.3. Анонімні повідомлення не підлягають розгляду.

2.3. Також перевірка з метою виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності працівниками, здобувачами вищої освіти та особами, яким присуджено ступінь вищої освіти/науковий ступінь, може бути ініційована структурними підрозділами, колегіальними органами, науково-педагогічними працівниками тощо на підставі інформації про наявні порушення.

2.4. У випадку надходження повідомлень про наявність ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації перевіріці підлягають твори, підготовлені й опубліковані працівниками, здобувачами вищої освіти та особами, яким присуджено ступінь вищої освіти/науковий ступінь, до запровадження цього Порядку, зокрема дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, доктора наук та кваліфікаційні роботи на здобуття ступенів вищої освіти «бакалавр», «магістр» захищених/оприлюднених після захищених/оприлюднених після 06 вересня 2014 року.

3. Органи, які проводять перевірку з метою виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності

3.1. Перевірку повідомлень про наявність у захищених дисертаціях та кваліфікаційних роботах випускників академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації здійснює Спеціальна комісія з виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності (далі – Спеціальна комісія).

3.2. Перевірку повідомлень про порушення академічної доброчесності в інших творах чи освітньому процесі здійснюють університетська Комісія з етики та управління конфліктами та одноразово сформовані Комісії з академічної доброчесності в межах повноважень та відповідно до процедур, визначених у Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ТНПУ та Положенні про Комісії з академічної доброчесності і університетську Комісію з етики та управління конфліктами.

4. Процедура утворення та роботи Спеціальної комісії

4. 1. Спеціальна комісія з виявлення і встановлення фактів порушення академічної доброчесності створюється на підставі отриманого повідомлення про наявність у захищеній дисертації чи кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації або доповідної записки вповноваженої особи.

4.1.1. У 7-денний термін з дня надходження повідомлення або доповідної записки

голова, секретар і склад комісії затверджуються наказом ректора (для захищених дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора філософії (кандидата наук) і доктора наук) або розпорядженням декана (для кваліфікаційних робіт здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр», «магістр»).

4.1.2. До складу спеціальної комісії має входити не менш одного фахівця, який має освітню та/або професійну кваліфікацію у сфері права. До складу спеціальної комісії не можуть входити особи, що мають реальний або потенційний конфлікт інтересів (у розумінні частини 1 статті 1 Закону України «Про запобігання корупції»).

4.1.3. Не менш 1/3 складу спеціальної комісії, що розглядає повідомлення про порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти «бакалавр», «магістр», мають становити представники здобувачів відповідного рівня освіти, делеговані або студентським урядом ТНПУ, якщо спеціальну комісію створює ректор, або студентським самоврядуванням факультету, якщо її створює декан відповідного факультету.

4.2. Час роботи спеціальної комісії не повинен перевищувати 2 місяців для розгляду захищених дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора філософії (кандидата наук) і доктора наук та 1 місяця для розгляду кваліфікаційних робіт здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр», «магістр».

4.3. Засідання спеціальної комісії є правомочним за присутності не менш 2/3 від її складу, зокрема обов'язково має бути присутній голова або секретар спеціальної комісії. За відсутності голови або секретаря спеціальної комісії присутні члени спеціальної комісії обирають голову або секретаря для проведення поточного засідання.

Засідання відбувається очно та/або з використанням засобів відеозв'язку.

4.4. Процедура перевірки повідомлення щодо можливих фактів порушення академічної доброчесності в захищеній дисертації чи кваліфікаційній роботі проводиться шляхом застосування антиплагіатних комп'ютерних програм та безпосереднього аналізу виявлених збігів членами комісії та залученими спеціалістами.

4.4.1. Аналіз опублікованих робіт працівників і здобувачів вищої освіти та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти здійснюють спеціалісти, які залучаються з числа працівників Університету та/або інших українських і зарубіжних наукових і освітніх закладів. Спеціалістом може бути фахівець із відповідної предметної області, здатних оцінити ступінь новизни та достовірності відповідних наукових результатів та/або академічних творів.

Спеціаліст має відповідати наступним вимогам: вища освіта та/або науковий ступінь з відповідної спеціальності; відсутність потенційного конфлікту інтересів; відсутність спільних публікацій з автором, керівником роботи.

4.4.2. Перевірка спеціалістом однієї роботи шляхом застосування антиплагіатних комп'ютерних програм здійснюється у строк до 14 календарних днів. За потреби, термін перевірки може бути продовжено за рішенням Комісії. Звіт, за підписом спеціаліста подається Комісії у письмовій формі або в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису та/або електронної печатки на окремому носії.

4.4.4. Звіт повинен містити:

- назву роботи, яка виноситься на перевірку;
- прізвище, ім'я, по батькові особи, на можливі факти порушення академічної доброчесності якої проводиться перевірка;
- інформацію про наявність або відсутність виявлених фактів порушення

академічної доброчесності, їх опис та характеристику;

- коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта), на якій підставі проведена перевірка;
- хто був присутній при проведенні перевірки;
- питання, що були поставлені спеціалісту;
- перелік антиплагіатних комп'ютерних програм та матеріалів, використаних спеціалістом;
- дату та підпис спеціаліста.

4.4.5. Якщо спеціаліст під час підготовки звіту встановить обставини, що мають значення для правильності встановлення фактичних обставин, з приводу яких йому не були поставлені питання, він має право включити до звіту свої міркування про ці обставини.

4.4.6. При розгляді питань щодо академічного плагіату та самоплагіату обов'язково здійснюється перевірка наявності текстових збігів. Аналіз результатів цієї перевірки є обов'язковим компонентом звіту спеціаліста.

4.5. Спеціальна комісія розглядає матеріали отримані під час здійснення перевірки і звіти спеціалістів. Висновки комісії мають базуватися на принципах нульової толерантності до порушень академічної доброчесності і презумпції невинуватості. Пропозиції щодо академічної відповідальності мають базуватися на отриманих доказах.

4.6. Спеціальна комісія має право запрошувати необхідну інформацію в особи, стосовно якої проводиться перевірка щодо порушення академічної доброчесності та інших осіб, які можуть надати необхідну додаткову інформацію, зокрема керівників структурних підрозділів, наукових керівників, рецензентів, опонентів тощо.

4.7. Рішення спеціальної комісії приймається більшістю голосів від повного складу спеціальної комісії. Під час розгляду повідомлень щодо здобувачів вищої освіти «бакалавр», «магістр» додатковою умовою прийняття рішення є його підтримка не менш, ніж 50 % представників здобувачів освіти від їх загальної кількості у складі спеціальної комісії.

4.8. За результатами розгляду справи спеціальна комісія надає ректору ТНПУ, декану факультету, завідувачу кафедри пропозиції щодо:

притягнення до академічної відповідальності відповідно до Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ТНПУ за конкретні порушення академічної доброчесності;

звільнення від академічної відповідальності через пом'якшувальні обставини або неможливість доведення чи спростування факту порушення академічної доброчесності;

припинення розгляду справи через відсутність факту порушення академічної доброчесності.

4.9. Рішення Спеціальної комісії повідомляється особі, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності, протягом трьох робочих днів від дати прийняття рішення особисто або поштою чи надсилається на її адресу електронної пошти, а також заявнику на його поштову адресу або адресу електронної пошти.

5. Реалізація прав особи, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності

5.1. Особа, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності, має право:

- ознайомитися з матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження.

- особисто або через представника надавати усні/письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності.

- оскаржити рішення щодо академічної відповідальності до органу уповноваженого розглядати апеляції протягом 7 робочих днів від дати повідомлення про прийняте рішення або звернутися до суду.

5.2. Копії матеріалів перевірки надаються особі за її письмовим зверненням до голови Спеціальної комісії. Зауваження особа подає у письмовому вигляді секретарю Спеціальної комісії.

5.3. Зауваження і письмові пояснення до матеріалів перевірки подаються особою, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності, або її представником на офіційну адресу ТНПУ у довільній письмовій формі, або в електронній формі з використанням електронного підпису.

5.4. Усні пояснення до матеріалів перевірки подаються особою, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності, або її представником, під час участі в засіданні комісії і фіксуються засобами відеозапису.

5.5. Секретар спеціальної комісії впродовж трьох діб з моменту надходження повідомлення про наявність у захищеній дисертації чи кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації повідомляє про це особу, стосовно якої встановлюються факти порушення нею академічної доброчесності шляхом направлення на електронну адресу копії повідомлення з додатками. В подальшому секретар спеціальної комісії повідомляє особу про дату, час і місце засідання Комісії на якому розглядається питання підтвердження наявності чи відсутності фактів порушення академічної доброчесності, а також надає посилання для приєднання до зустрічі (у разі використання засобів відеозв'язку) не пізніше, ніж за п'ять календарних днів особисто, поштою чи надсилає на адресу електронної пошти.

5.6. Оскарження рішення Спеціальної комісії та рішення ректора ТНПУ, декана факультету, завідувача кафедри щодо академічної відповідальності, крім рішень про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії/доктора наук, розглядає університетська Комісія з етики та управління конфліктами за заявою особи, щодо якої Спеціальною комісією встановлено факти порушення нею академічної доброчесності.

5.7. Особа, стосовно якої прийнято рішення про скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти/наукового ступеня, протягом двох місяців з дати прийняття рішення про скасування рішення має право подати апеляцію щодо рішення про скасування рішення до МОН або оскаржити його в суді.

6. Скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку із встановленням фактів академічної недоброчесності

6.1. ТНПУ має право скасувати рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації незалежно від строку, що минув після присудження разовою радою ступеня доктора філософії.

6.2. Протягом трьох місяців з моменту виявлення у захищеній дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації або з дня надходження до закладу повідомлення про зазначені факти розглядає питання щодо скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії.

Датою подання повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації є дата його надходження до закладу.

6.3. У разі встановлення фактів порушення академічної доброчесності Спеціальною комісією вчена рада ТНПУ скасовує рішення разової ради з урахуванням вимог Закону України «Про освіту» за поданням голови спеціальної комісії.

6.4. Питання щодо скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з встановленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації виносить голова Спеціальної комісії на засідання вченої ради закладу.

Про дату, час і місце проведення засідання вченої ради інформуються особа, яка подала повідомлення, особа, рішення про присудження якій ступеня доктора філософії оскаржується, та у разі потреби члени відповідної разової ради за п'ять днів до дати засідання. Вчена рада на своєму засіданні приймає рішення про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії або про залишення рішення разової ради в силі.

6.5. У разі скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії після видачі здобувачеві диплома доктора філософії такий диплом вважається недійсним з дня прийняття відповідного рішення.

Протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення щодо скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії та інформація про недійсність диплома доктора філософії вноситься ними до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

У разі скасування рішення разової ради у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації дисертація повторно до захисту не подається.

7. Добровільна відмова від ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації

7.1. Особа, яка має ступінь вищої освіти та якій присвоєно відповідну кваліфікацію, до подання експертного висновку, що готується за результатами перевірки інформації щодо можливих фактів порушення академічної доброчесності, може добровільно відмовитися від ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації, подавши до Спеціальної комісії відповідну заяву в довільній формі, завірену нотаріально або з використанням кваліфікованого електронного підпису.

7.2. Подана заява про відмову від ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації не може бути відкликана з дня прийняття закладом вищої освіти рішення про скасування рішення.

7.3. Протягом десяти робочих днів із дня надходження заяви заклад вищої освіти приймає рішення про скасування рішення. Рішення про скасування рішення набирає чинності через шість місяців з дати його прийняття.